

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-3-79-66>

УДК 651.63

Патряк О.Т.

Тернопільський національний економічний університет

РОЛЬ ДОКУМЕНТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ ПРАВАМИ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Дана стаття присвячена дослідженню і розробці комплексного документаційного забезпечення в процесі управління корпоративними правами, що сприятиме посиленню прозорості діяльності телекомунікаційних підприємств і підвищенню їх інвестиційної привабливості. Здійснено спробу розглянути і конкретизувати різні види документів пов'язаних з корпоративними правами з урахування етапів життєвого циклу та їх інформаційну місткість. За результатами проведеного дослідження обґрунтовано, що їх розробка та рекомендації щодо способу подання, повинні відповідати запитам користувачів, бути доцільними, відповідати критерію ефективності та характеризуватися достатнім рівнем уніфікації. Виявлено складний багатоступінчастий процес реєстрації чи анулювання корпоративних прав, тобто, високий рівень бюрократизації даних процесів.

Ключові слова: документаційне забезпечення, документи, корпоративні права, корпоративні системи, телекомунікаційні підприємства.

Patriak Oleksandra

Ternopil National Economic University

THE ROLE OF DOCUMENTATION SUPPORT IN THE PROCESS OF MANAGING CORPORATE RIGHTS OF TELECOMMUNICATION ENTERPRISES

Summary. This article is devoted to the research and development of integrated documentation support in the process of corporate rights management, which will enhance the transparency of the activities of telecommunication enterprises and increase their investment attractiveness. For the proper functioning of the system of corporate relations, for the protection of the national interests of Ukraine, telecommunications companies should have a stable financial position, high investment attractiveness, competitiveness and high professionalism of managers of management. Enterprises that are part of the corporation interact with each other within the framework of unified business processes, therefore the need for constant information interaction, a single document flow in real time, as only timely received information can serve as the initial data for the adoption of rational management decisions. The aim of the study is to develop theoretical principles and develop practical recommendations for proper documentation and information support of corporate rights operations. An attempt was made to review and specify various types of documents related to corporate rights, taking into account the stages of the life cycle and their information capacity. According to the results of the study, it was substantiated that their development and recommendations for the presentation method should meet the needs of users, be expedient, meet the criterion of effectiveness and be characterized by a sufficient level of unification. In the course of the research, general scientific and special methods and techniques of cognition were applied. The establishment of cause-and-effect connection revealed a complex multi-stage process of registration or cancellation of corporate rights, that is, the high level of bureaucratization of these processes. Given the complex legal nature of corporate rights, the documentary provision of corporate rights operations includes a system of documentation necessary for the implementation of emission rights, changes and cancellation of corporate rights.

Keywords: documentation, documents, corporate rights, corporate systems, telecommunication enterprises.

Постановка проблеми. В сучасних умовах значного зростання обсягів інформації, розширення міжнародних економічних зв'язків, значно зросла роль організації процесу створення та оформлення документів, а також контролю за їх виконанням. Документи вимагають певної процедури документування, яку здійснюють в процесі діяльності юридичних осіб незалежно від форми їх власності і організаційно-правової форми.

Інформаційний обмін є необхідним динамічним компонентом кожної соціальної організації. В будь-якій компанії загальний стан організаційного клімату залежить від взаємодії між керівництвом, підрозділами і працівниками. Інформаційний обмін існує в системі складних сіток комунікацій і взаємозв'язків і є посередником відношення між працівниками в рамках соціально-психологічного настрою компанії.

У нашій країні щороку з'являється маса нових підприємств різних форм власності, ство-

рених з різними цілями, і які стають об'єктами і суб'єктами передачі інформації. Обсяги інформації в світі кожні три роки подвоюються, що відображає високі темпи розвитку людської спільноти в усіх сферах.

Основою світової економіки є корпорації, що задають темп і ритм розвитку країни та світу в цілому. Корпорація – форма компанії, в якій внутрішні умови налаштовані на участь безлічі осіб в управлінні. Перехід української економіки до корпоратизації економіки відбувався в умовах, відмінних від світових тенденцій, що зумовлює актуальність дослідження.

В умовах науково-технічного прогресу та розвитку новітніх засобів комунікації сфера інформації та телекомунікацій є перспективним напрямком розвитку інформаційного суспільства, зокрема і українського, має інноваційний характер діяльності та цільовий ринок, що стрімко розвивається. Галузь інформації та телекомунікацій не ізольована від інших. Скоріше навпаки, її розвиток позна-

чається на багатьох сферах інформаційно-культурного та суспільно-економічного життя, і у багатьох випадках обумовлює розвиток фінансового сектору економіки, електронної комерції, інструментально забезпечує бізнес-процеси міжнародних відносин у глобальному економічному середовищі, оперативний зв'язок та передачу даних.

Для нормального функціонування системи корпоративних відносин, для захисту національних інтересів України, телекомунікаційним підприємствам слід мати стабільний фінансовий стан, високу інвестиційну привабливість, конкурентоспроможність та високу професійність менеджменту керівної ланки.

Таким чином, актуальність знання питань документування велика і постійно зростає. Якщо на підприємстві не налагоджено чітку роботу з документами, то погіршується і саме управління, оскільки воно залежить від якості і достовірності інформації, оперативності її прийому і передачі, чіткої організації пошуку, зберігання і використання документів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Систему документального забезпечення установи розглядали наступні вітчизняні науковці та практики: Г.Г. Асеева, Н.М. Кушнарєнко, М.С. Слободяник, С.В. Шевчук та ін. Виникнення цього нового поняття пов'язано з змінами організаційно-технічної основи діловодства та методологічних підходів щодо його удосконалення завдяки активному впровадженню у сферу роботи з документами засобів обчислювальної техніки та сучасних інформаційних технологій створення, збору, обробки, накопичення, зберігання, пошуку і використання інформації в управлінні. Таким чином, термін «документальне забезпечення установи», якби підкреслює інформаційно-технологічну складову в сучасній організації діловодства. Фундаментальним є внесок С.Г. Кулешова у розвиток термінології документального забезпечення управління. Дослідник є автором першого в Україні навчального посібника з управлінського документознавства [6].

Корпоративні права набувають все більшого поширення, хоча на сьогодні залишаються новим та недостатньо дослідженим явищем у діяльності суб'єктів господарювання. Питання вдосконалення системи документального забезпечення корпоративних відносин та комерції України стали предметом наукового пошуку багатьох вчених та дослідників, серед яких О.В. Виноградова, Л.С. Головкиної, Л.К. Гліненко, І.В. Сіменко, О.В. Пархоменко, О.В. Шевченко. Суттєвий внесок у розробку та дослідження теоретичних засад формування корпоративних прав здійснили такі науковці, як Н. Дмитришин, В.М. Кравчук, М.В. Оприско, Х. Джвігол (H. Dźwigol) [1].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розробка комплексного документального забезпечення в управлінні корпоративними правами як елементу інформаційного базису управління ними.

В процесі дослідження застосовано загальнонаукові і спеціальні методи та прийоми пізнання. Методи спостереження і зіставлення покладено в основу результативності діяльності підприємств телекомунікаційної галузі. З використанням теоретичного узагальнення, методів

групування і порівняння досліджено систему документально-інформаційної підтримки операцій з корпоративними правами.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сучасний управлінський документ потребує вироблення відповідної стратегії в організації і управлінні ним як інформаційним ресурсом. Виходячи з інформаційного навантаження на управлінський документ, на нашу думку, документальне забезпечення управління включає процес документування управлінських дій з метою прийняття найбільш ефективних рішень. Використання цього системного поняття в сучасному управлінні потребує розроблення принципової концепції з визначенням якісно-кількісних характеристик документа, як носія інформації на всіх рівнях управління.

Документальне забезпечення управління установою впливає на оперативність та якість управління. Із збільшенням масштабів підприємства і кількості його співробітників питання про ефективність документального забезпечення управління стає все актуальнішим.

Основні проблеми, які при цьому виникають: керівництво втрачає цілісну картину того, що відбувається на підприємстві, спостерігається падіння продуктивності праці і виникає нестача ресурсів: людських, технічних, комунікаційних та інше.

Вихід на фондовий ринок для розміщення власних акцій є позитивним для бізнес-репутації підприємства та дає змогу визначити його ринкову вартість, підвищує рівень обізнаності бізнес-спільноти з показниками його діяльності, створює передумови для позиціонування підприємства як відкритого до новацій та інвестицій. Проте, сам процес обігу корпоративних прав юридично та організаційно складний, а тому потребує належного документального забезпечення.

Загалом, документи щодо корпоративних прав учасників можна поділити на такі групи: організаційні, розпорядчі, спеціалізовані та первинні. До організаційних документів відносять: статут, реєстр акціонерів та протоколи зборів власників корпоративних прав (засновників, учасників), що є обов'язковими документами при виникненні корпоративних прав у акціонерів (учасників), містять основну інформацію про права акціонерів (учасників), склад і компетенцію органів управління товариством та про порядок ухвалення ними рішень.

Ст. 13 Порядку реєстрації випуску акцій при зміні розміру статутного капіталу акціонерного товариства [9] передбачено, що відповідно до вимог статті 46 Закону України «Про акціонерні товариства» «протокол або виписка з протоколу загальних зборів акціонерів товариства повинні бути пронумеровані, прошнуровані та засвідчені підписами голови, секретаря зборів, підписом керівника та печаткою товариства. До протоколу або виписки з протоколу загальних зборів акціонерів товариства додається протокол або витяг з протоколу про підсумки голосування з відповідних питань порядку денного, які повинні відповідати вимогам статті 45 Закону України «Про акціонерні товариства», та перелік акціонерів, які зареєструвалися для участі у загальних зборах акціонерів товариства [3].

Серед документів, необхідних для реєстрації цінних паперів, подається фінансова звітність емітента, зокрема форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» і форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» у формі, яка вимагається від конкретного емітента органами Державної фіскальної служби та Державної служби статистики України.

Варто звернути увагу, що важливу роль в процесі емісії акцій відіграє такий документ, як проспект емісії акцій, в якому фіксується вибрана емітентом форма випуску цінних паперів. Даний документ є джерелом інформації про емісію для потенційних інвесторів. Обсяг і зміст інформації в проспекті і його тираж встановлює Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

Розпорядчі ж документи оформлюються у разі передачі корпоративних прав іншим учасникам акціонерного товариства або для забезпечення реалізації окремих корпоративних прав (наприклад нарахування дивідендів за корпоративними правами згідно з протокольними рішеннями зборів). Спеціалізовані документи засвідчують кожен окремий вид корпоративних прав, що належать акціонерам.

Окремим видом документів цивільно-правового характеру, які слід віднести до організаційних, є договори на відчуження корпоративних прав. М.В. Оприско пропонує два види договорів про відчуження корпоративних прав – реальні і консенсуальні (залежно від визначеного сторонами моменту переходу корпоративних прав) [7, с. 37]. Крім того, він зазначає, що «договори про відчуження корпоративних прав у своїй більшості є зобов'язальними, однак можуть бути речовими – у випадку реального дарування акцій, оскільки лише такий договір буде відповідати вищезазначеним ознакам (акція є річчю в розумінні ст. 177 ЦК України)» [7, с. 38]. Ключовим підходом вказаного автора до класифікації договорів про відчуження корпоративних прав є їх поділ з урахуванням організаційно-правових форм юридичних осіб корпоративного типу, а також форми закріплення корпоративних прав [7, с. 38].

Водночас, Кравчук В. М. для позначення цивільно-правових відносин переходу права власності на корпоративні права пропонує вживати єдиний термін «відчуження» (на заміну термінів «продаж», «відступлення», «відчуження» тощо) [5, с. 172]. З таким підходом погоджується і М.В. Оприско і пропонує під відчуженням корпоративних прав розуміти «будь-який заснований на договорі їх перехід від однієї особи до іншої, який може опосередковуватися різними договірними конструкціями: купівля-продаж, міна, дарування тощо» [7, с. 35].

Дмитришин Н. розглядає питання, що виникає відразу після оформлення документів у сторони, яка придбала частку, щодо моменту, з якого вона має право здійснювати правомочності власника (володіти, користуватися та розпоряджатися) стосовно придбаної частки у статутному капіталі [2].

Автор виокремлює дві думки щодо моменту виникнення права власності на корпоративні права. Згідно з першою, особа, яка придбала корпоративні права, стає їх власником з моменту укладення договору або ж з моменту його нотарі-

ального посвідчення, якщо це передбачено законом або якщо вимога щодо такого нотаріального посвідчення висунута однією зі сторін договору (ст. 334 ЦК). Таку думку зокрема знаходимо у праці О. Просянюк [8, с. 93].

Згідно з іншою позицією, якою керуються і в судових рішеннях, стверджується, що право власності на корпоративні права виникає у особи, яка їх придбала, після державної реєстрації змін до установчих документів, пов'язаних зі зміною складу учасників товариства, у тому числі і на підставі документів, що свідчать про перехід права власності на частку у статутному капіталі товариства.

Дмитришин Н. вважає, що обидва підходи мають право на існування, і при укладенні договору купівлі-продажу частки у статутному капіталі, її покупець набуває право володіння придбаною часткою, інші ж правомочності власника, зокрема користування та розпорядження придбаною часткою набуваються уже після внесення відповідних змін до державного реєстру щодо складу учасників товариства.

Не можемо повністю погодитись з автором, вважаючи що весь пучок правомочностей, пов'язаних з правом власності (володіння, користування, розпорядження) перейде до нового учасника тільки після державної реєстрації змін в установчих документах, пов'язаних зі зміною складу учасників товариства. Оскільки договір не є підтверджуючим документом здійснення господарської операції, його укладення може підтверджувати лише наміри сторін, але не сам факт передачі корпоративних прав.

Документи (за їх видами), що використовуються для документального підтвердження правомірності здійснення операцій з корпоративними правами телекомунікаційних підприємств наведено в таблиці 1 з їх характеристикою.

Вивчення змісту даних документів дасть змогу виявити проблему відсутності на рівні підприємства документа, для фіксації руху та модифікації корпоративних прав, а також підстав, що призвели до них.

Нині існує погіршення інвестиційного клімату спричиняє зменшення кількості акціонерних товариств, значну чисельність банкрутств. Це скорочення зумовлюється відсутністю стратегії соціально-економічного розвитку країни та значенням у цьому корпоративного сектору економіки, системи управління процесами приватизації, конфліктами між владою і великим бізнесом. Крім того, практичні проблеми управління корпоративними правами лежать у площині документаційно-інформаційної забезпечення діяльності підприємств. Так, незадовільний фінансовий стан та низька конкурентоспроможність багатьох акціонерних товариств обумовлені відсутністю якісної інформаційної підтримки функціонування системи менеджменту таких компаній та некомпетентністю менеджерів вищого рівня щодо дієвого використання такої інформації.

Документ, як основний носій інформації необхідний для стабільної діяльності організації. На основі документів приймаються рішення управлінського, виробничого і господарського характеру. За допомогою документів контролюються

**Документальне забезпечення операцій,
пов'язаних з корпоративними правами та їх інформаційна цінність**

№ з/п	Назва документа	Характеристика, що міститься у нормах чинного законодавства
1	2	3
1. Організаційні		
1.1	Статут	1. У статуті товариства вказуються найменування юридичної особи, органи управління товариством, їх компетенція, порядок прийняття ними рішень, порядок вступу до товариства та виходу з нього, якщо додаткові вимоги щодо змісту статуту не встановлені Цивільним кодексом або іншим законом (п. 1 ст. 88 Цивільного кодексу України [11])
1.2	Реєстр акціонерів	Є одним з основних корпоративних документів товариства. Власники акцій отримують статус акціонерів і всі пов'язані з цим статусом права тільки після того, як відповідні відомості про них буде внесено до реєстру акціонерів.
1.3	Протокол зборів власників корпоративних прав	1. Документ, у якому фіксується хід загальних зборів або розгляд окремого питання, які за рішенням ініціаторів загальних зборів чи самих зборів можуть фіксуватися технічними засобами, а відповідні записи яких додаються до протоколу загальних зборів [3, п. 5 ст. 40] 2. Протокол загальних зборів акціонерного товариства складається протягом 10 днів з моменту закриття загальних зборів та підписується головою і секретарем загальних зборів [3, п. 1 ст. 46].
2. Спеціалізовані		
2.1	Акція	1. Іменний цінний папір, який посвідчує майнові права його власника (акціонера), що стосуються акціонерного товариства, включаючи право на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів та право на отримання частини майна акціонерного товариства у разі його ліквідації, право на управління акціонерним товариством, а також немайнові права, передбачені Цивільним кодексом України та законом, що регулює питання створення, діяльності та припинення акціонерних товариств [4, п. 2 ст. 6].
2.2	Облігація	1. Цінний папір, що посвідчує внесення його першим власником грошей, визначає відносини позики між власником облігації та емітентом, підтверджує зобов'язання емітента повернути власникові облігації її номінальну вартість у передбачений проспектом емісії (для державних облігацій України - умовами їх розміщення) строк та виплатити дохід за облігацією, якщо інше не передбачено проспектом емісії (для державних облігацій України – умовами їх розміщення) [4, п. 1 ст. 7].
2.3	Приватизаційні цінні папери	1. Цінні папери, які посвідчують право власника на безоплатне одержання у процесі приватизації частки майна державних підприємств, державного житлового фонду, земельного фонду [4, абз. 4 п. 5 ст. 3].
2.4	Договір купівлі-продажу цінних паперів	1. Договір купівлі-продажу цінних паперів, що укладається на фондовій біржі, вважається укладеним з моменту фіксації такою фондовою біржею факту укладення договору відповідно до її правил. Зазначений договір не може бути розірваний, крім випадків, передбачених законом [4, п. 1 ст. 5–1]. 2. Максимальні строки виконання договорів купівлі-продажу цінних паперів встановлюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку [4, п. 2 ст. 5–1].
3. Розпорядчі		
3.1	Довіреність	1. Довіреність на право участі та голосування на загальних зборах може посвідчуватися реєстратором, депозитарієм, зберігачем, нотаріусом та іншими посадовими особами, які вчиняють нотаріальні дії, чи в іншому передбаченому законодавством порядку.
3.2	Передавальне розпорядження	1. Письмове розпорядження власника, номінального утримувача, який дає розпорядження реєструючому ввести зміни до реєстру власників іменних цінних паперів у зв'язку з передачею іменних цінних паперів іншій особі.

правильність здійснення операцій, наявність та стан зберігання матеріальних цінностей, їх рух, ведеться поточний аналіз виконаної чи виконаної роботи. У такий спосіб документація здійснює контролюючі функції.

Враховуючи складну юридичну природу корпоративних прав, документальне забезпечення операцій з корпоративними правами включає також законодавчо визначену систему документації, необхідної для вчинення правочинів з емісії, зміни й анулювання корпоративних прав.

З приводу необхідності підвищення інформаційної місткості документального забезпечення Н. М. Хорунжак зазначає таке: «Зростання потреб управління у наявності не лише внутрішньої інформації про результати діяльності <...>, а й про

стан конкурентного середовища потребує <...> обґрунтування економічних показників, які повинні охоплюватися системою обліку [10, с. 284]. Їх розробка та рекомендації щодо способу подання, повинні відповідати запитам користувачів (внутрішніх і зовнішніх), бути економічно доцільними, відповідати критерію ефективності та характеризуватися достатнім рівнем уніфікації.

Висновки й перспективи подальшого дослідження проблеми. Функціонування системи корпоративних відносин в нашій державі та розвиток інвестиційного клімату характеризується низкою кризових явищ, серед яких мінливе податкове законодавство, фінансова нестабільність компаній, необхідність оперативного реагування на економічну кон'юнктуру

(особливо з урахуванням складної політичної ситуації), низький рівень інвестиційної привабливості та недостатньої прозорості діяльності українських компаній. Проте, все частіше система корпоративних відносин вимагає не тільки удосконалення нормативно-правової бази корпоративного законодавства, а й системи належної документально-інформаційної підтримки операцій з корпоративними правами.

Аналіз організації та документального забезпечення кожного з етапів життєвого циклу корпоративних прав дав змогу виявити високий рівень бюрократизації даних процесів, зокрема

складний багатоетапний процес реєстрації чи анулювання корпоративних прав.

Отже, корпоративні інтегровані структури, які добре функціонують, є невід'ємною частиною будь-якої сучасної здорової економіки. Підприємства, що входять до складу корпорації взаємодіють між собою в рамках єдиних бізнес – процесів, тому викликає необхідність постійної інформаційної взаємодії, єдиного документообігу в режимі реального часу, так як тільки своєчасно отримана інформація може служити вихідними даними для прийняття раціональних управлінських рішень.

Список літератури:

1. Dźwigoł, H. Mechanizmy kontroli dotyczące operacji finansowych i gospodarczych. «*Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Seria : Organizacja i Zarządzanie*». 2012. S. 61–82.
2. Дмитришин Н. Корпоративні права нового учасника товариства виникають з моменту держреєстрації змін у статуті. *Дебет-Кредит*. № 44. 2010. URL: <https://dtk.com.ua/show/6cid02306.html> (дата звернення: 20.01.2020).
3. Закон України «Про акціонерні товариства» № 514-VI від 17.09.2008 р. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/514-17> (дата звернення: 21.01.2020).
4. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» № 3480 від 23.02.2006 р. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3480-15> (дата звернення: 21.01.2020).
5. Кравчук В.М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах : монографія. Львів, 2009. 464 с.
6. Кулешов С.Г. Управлінське документознавство: навч. посіб. для вищ. навч. закл. культури і мистецтв. *Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв*. Київ, 2003. 58 с.
7. Оприско М.В. Поняття та види договорів про відчуження корпоративних прав. *Адвокат*. 2010. № 11. С. 35-39. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/adv_2010_11_6.pdf (дата звернення: 20.01.2020).
8. Просянюк О. Деякі проблеми передавання права на частку в статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю. *Вісник Академії адвокатури України*. 2013. № 1(26). С. 90–94.
9. Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку «Про затвердження Порядку реєстрації випуску акцій при зміні розміру статутного капіталу акціонерного товариства та Змін до Порядку скасування реєстрації випусків акцій та анулювання свідоцтв про реєстрацію випусків акцій від 31.07.2012 № 1073. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1431-12> (дата звернення: 22.01.2020).
10. Хорунжак Н.М. Розвиток принципів обліку як наслідок інноваційних процесів в науці та техніці. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2012. Вип. 2(7). С. 277–286.
11. Цивільний кодекс України / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 20.01.2020).

References:

1. Dźwigoł, H. (2012). Mechanizmy kontroli dotyczące operacji finansowych i gospodarczych [Control mechanisms for financial and economic operations]. «*Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Seria: Organizacja i Zarządzanie*». Nr kol. Pp. 61–82.
2. Dmytryshyn, N. (2010). Korporatyvni prava novoho uchasyuka tovarystva vynykaiut z momentu derzhreiestratsii zmin u statuti [The corporate rights of a new member of the company arise from the moment of state registration of changes in the charter]. *Debet-Kredyt* [Debit-Credit]. № 44. Available at: <https://dtk.com.ua/show/6cid02306.html>
3. Zakon Ukrainy «Pro aktsionerni tovarystva» [About Joint Stock Companies]. № 514-VI від 17.09.2008 р. / Verkhovna Rada Ukrainy. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
4. Zakon Ukrainy «Pro tsinni papery ta fondovyi rynek» [On securities and the stock market]. № 3480 від 23.02.2006 р. / Verkhovna Rada Ukrainy. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
5. Kravchuk, V.M. (2009). *Prupynennia korporatyvnykh pravovidnosyn v hospodarskykh tovarystvakh* [Termination of corporate legal relations in companies]: monohrafiia. Lviv, 464 p.
6. Kuleshov, S.H. (2003). *Upravlinske dokumentoznavstvo: navch. posib. dlia vyshch. navch. zakl. kultury i mystetstv* [Management Documentation: Educ. tool. for higher. teach. closed culture and arts]. *Derzhavna akademiia kerivnykh kadrov kultury i mystetstv* [State Academy of Management Personnel of Culture and Arts]. Kyiv: DAKKKiM, 58 p.
7. Oprysko, M.V. (2010). Poniattia ta vydy dohovoriv pro vidchuzhennia korporatyvnykh prav [Concepts and types of contracts for the alienation of corporate rights]. *Advokat* (electronic journal). № 11, pp. 35–39. Available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/adv_2010_11_6.pdf
8. Prosiyaniuk, O. (2013). Deiaki problemy peredannia prava na chastku v statutnomu kapitali tovarystva z obmezhenoiu vidpovidalnistiu [Some problems of transferring the right to a share in the authorized capital of a limited liability company]. *Visnyk Akademii advokatury Ukrainy* [Bulletin of the Academy of Advocates of Ukraine]. № 1(26), pp. 90–94.
9. Rishennia Natsionalnoi komisii z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku «Pro zatverdzhennia Poriadku reiestratsii vypusku aktsii pry zmini rozmiru statutnoho kapitalu aktsioneroho tovarystva ta Zmin do Poriadku skasuvannia reiestratsii vypuskiiv aktsii ta anulivannia svidostv pro reiestratsiiu vypuskiiv aktsii vid 31.07.2012 № 1073. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1431-12>
10. Khorunzhak, N.M. (2012). Rozvytok pryntsyypiv obliku yak naslidok innovatsiinykh protsesiv v nauksi ta tekhnitsi [Development of accounting principles as a result of innovative processes in science and technology]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava* [Socio-economic problems and the state]. Vyp. 2(7), pp. 277–286.
11. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [The Civil Code of Ukraine]. Verkhovna Rada Ukrainy. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>